

SPIS TREŚCI

Przedmowa	5
Część pierwsza. Wprowadzenie	7
Rozdział I. Przedmiot i metoda ekonomii politycznej	7
1. Społeczny proces gospodarowania	7
2. Stosunki produkcji i podziału	9
3. Funkcje ekonomii politycznej	11
4. Racjonalność działań gospodarczych	12
5. Metoda ekonomii politycznej	14
6. Tak zwany kryzys ekonomii we współczesnym świecie	19
Rozdział II. Formacje społeczno-ekonomiczne	22
1. Pojęcia	22
2. Prawa ruchu formacji	24
3. Historyczny rozwój formacji	25
4. Problemy przejścia	32
Rozdział III. System gospodarczy	42
1. Gospodarowanie	42
2. Gospodarka	45
2.1. Cechy gospodarki i ich ewolucja	45
2.2. System gospodarczy. Podstawowe pojęcia	50
3. Podmioty gospodarcze	53
3.1. Pojęcie podmiotu gospodarczego i jego cechy	53
3.2. Gospodarstwo domowe	54
3.3. Rodzinne gospodarstwo rolne	57
3.4. Zakład rzemieślniczy	58
3.5. Przedsiębiorstwo	59
3.6. Państwowe Centrum gospodarcze	61
Część druga. Kategorie i prawa ekonomii politycznej	64
Rozdział IV. Produkcja towarowa, prawo wartości, cena	64
1. Produkcja towarowa	64
2. Prawo popytu i podaży	70
3. Prawo wartości	75
4. Ceny	78
4.1. Funkcje cen	78
4.2. Reguły ustalania cen	81
4.3. Rodzaje i kategorie cen	85
Rozdział V. Pieniądz	89
1. Powstanie pieniądza	89

2. Rozwój funkcji pieniądza	91
3. Systemy pieniądza	96
3.1. System waluty złotej — pełnej i ograniczonej	97
3.2. System pieniądza papierowego	100
4. Prawo ilości pieniądza potrzebnego w obiegu	107
5. Inflacja	110
5.1. Siła nabywcza pieniądza	110
5.2. Ewolucja pojęcia inflacji	111
5.3. Przyczyny inflacji	112
5.4. Cechy współczesnej inflacji	115
5.5. Polityka antyinflacyjna	118
Rozdział VI. Koszty, wartość dodatkowa, zysk, akumulacja	121
1. Koszty produkcji	121
2. Wartość dodatkowa	123
3. Zysk	127
4. Akumulacja	129
Rozdział VII. Przedsiębiorstwo	133
1. Pojęcie i cel działania	133
2. Zasoby i zdolności produkcyjne	134
3. Zachowanie się przedsiębiorstwa	136
Rozdział VIII. Płaca	146
1. Płaca w kapitalizmie i w socjalizmie	146
2. Funkcje płac	149
3. Zróżnicowanie wynagrodzeń	153
4. Narzędzia polityki płac w przedsiębiorstwie	157
Rozdział IX. Banki, kredyt, procent	162
1. Banki	162
1.1. System bankowy w kapitalizmie	163
Centralny bank emisyjny	163
Banki handlowe	165
1.2. System bankowy w socjalizmie	167
2. Kredyt	170
2.1. Przesłanki kredytu	170
2.2. Funkcje kredytu	173
2.3. Kredyt i jego rodzaje oraz rynek kredytowy w kapitalizmie	174
2.4. Kredyt i jego rodzaje w socjalizmie	179
Kredyt obrotowy	180
Kredyt inwestycyjny	181
3. Procent	183
Rozdział X. Dochód narodowy	186
1. Efekty działalności gospodarczej	186
2. Pojęcie dochodu narodowego. Mierzenie dochodu	188
3. Wytwarzanie dochodu narodowego. Jego wielkość	191
4. Rola cen w rachunku dochodu narodowego	196
5. Podział dochodu narodowego. Etapy i mechanizmy	198
6. Rzeczowa struktura ostatecznego podziału dochodu narodowego. Jej znaczenie i uwarunkowania	202
7. Społeczna struktura podziału dochodu narodowego	206

Rozdział XI. Czynniki wzrostu i rozwoju gospodarczego	214
1. Wzrost i rozwój gospodarczy oraz sposoby ich mierzenia	214
2. Modele wzrostu gospodarczego	216
2.1. Model Kaleckiego	217
3. Źródła i uwarunkowania dynamiki gospodarczej	219
4. Szczególna rola inwestycji w procesie rozwoju gospodarczego	230
5. Bariery i dylematy wzrostu gospodarczego	232
Rozdział XII. Zatrudnienie i postęp techniczny	237
1. Ekonomiczne i pozaekonomiczne uwarunkowania wzrostu zatrudnienia	237
2. Bezrobocie i pełne zatrudnienie	241
3. Zasady polityki zatrudnienia w kapitalizmie i w socjalizmie	242
4. Istota i typy postępu technicznego	245
5. Cele, efekty i kierunki postępu technicznego	247
6. Ekonomiczne uwarunkowania postępu technicznego	249
Rozdział XIII. Równowaga gospodarcza	254
1. Pojęcie równowagi	254
2. Warunki ogólnej równowagi rynkowej	255
3. Nierównowaga rynkowa	258
4. Równowaga cząstkowa	265
Rozdział XIV. Podział zasobów wytwórczych w gospodarce narodowej	271
1. Podział zasobów wytwórczych w prostej gospodarce towarowej	272
2. Podział zasobów wytwórczych w gospodarce kapitalistycznej	275
3. Podział zasobów wytwórczych w gospodarce socjalistycznej	277
4. Wybór techniki w gospodarce socjalistycznej. Podstawy rachunku ekono- micznej efektywności inwestycji	282
Rozdział XV. Planowanie	288
1. Mechanizmy regulacji. Pojęcie i istota planowania gospodarczego	288
2. Planowanie w gospodarce rynkowej	291
3. Planowanie w gospodarce socjalistycznej	294
3.1. Planowanie i zarządzanie	294
3.2. Planowanie centralistyczne i strategiczne planowanie centralne	296
4. Planowanie centralne jako proces optymalizacyjny i proces społeczny	300
4.1. Optymalizacyjny aspekt planowania	300
4.2. Społeczny aspekt planowania	305
Rozdział XVI. Budżet państwa	308
1. Budżet państwa i zasady jego sporządzania	308
2. Funkcje budżetu państwa	311
3. Narzędzia i instytucje budżetowe	314
4. Wydatki i dochody budżetowe państwa kapitalistycznego	317
4.1. Budżet w okresie liberalizmu gospodarczego	317
4.2. Budżet w systemie interwencjonizmu państwowego	318
5. Budżet państwa w socjalizmie	322
Rozdział XVII. Cykliczny rozwój gospodarki kapitalistycznej	330
1. Cykl jako zjawisko ekonomiczne	330
2. Cykl koniunkturalny jako właściwość gospodarki kapitalistycznej	332
2.1. Możliwości występowania kryzysów nadprodukcji	332
2.2. Nieuchronność kryzysów nadprodukcji w kapitalizmie	333
2.3. Miejsce kryzysu nadprodukcji w cyklu koniunkturalnym	335

3. Kryzysy nadprodukcji i cykle koniunkturalne w historycznym rozwoju kapitalizmu	336
3.1. Kryzysy w okresie poprzedzającym II wojnę światową	336
3.2. Rozwój cykliczny po II wojnie światowej	338
4. Szczególne cechy cyklu koniunkturalnego w kapitalizmie monopolistycznym	339
4.1. Zmiany cen w przebiegu cyklu	339
4.2. Wzrost akumulacji monopoli i jego konsekwencje	341
5. Cykl koniunkturalny w warunkach interwencjonizmu państwowego	342
5.1. Interwencjonizm państwowy i jego podstawowe założenia	342
5.2. Narzędzia i środki oddziaływania państwa na przebieg cyklu koniunkturalnego	343
5.3. Efektywność interwencjonizmu państwowego	345
Rozdział XVIII. Wahania stopy wzrostu w gospodarce socjalistycznej	348
1. Warunki równowagi i trudności z ich spełnieniem	348
2. Wahania tempa wzrostu gospodarczego a inwestycje	349
3. Źródła nadmiernej skłonności do inwestowania	352
4. Zakłócenia równowagi inwestycyjnej	353
5. Przewycięzanie fluktuacji i perspektywy	354
6. Inne czynniki sprawcze wahań stopy wzrostu	355
Rozdział XIX. Rolnictwo	356
1. Gospodarka rodzinna w rolnictwie	356
2. Przemiany strukturalne w rolnictwie krajów kapitalistycznych	360
3. Społeczna gospodarka w rolnictwie	363
4. Rozwój gospodarstw indywidualnych w rolnictwie polskim	365
5. Ceny produktów rolnych	368
6. Renta gruntowa w indywidualnych gospodarstwach rolnych	370
Rozdział XX. Sfera usług niematerialnych	372
1. Zakres, podział i funkcje	372
1.1. Wprowadzenie	372
1.2. Sektor usług i jego właściwości	374
1.3. Struktura wewnętrzna sfery usług niematerialnych	376
1.4. Sfera usług niematerialnych w rachunkach społecznych	377
1.5. Funkcje sfery usług społecznych	379
2. Funkcjonowanie sfery usług społecznych	381
2.1. Publiczny charakter gospodarowania	381
2.2. Narzędzia regulacji stosowane w sferze usług społecznych	383
2.3. Fundusze publiczne jako źródło finansowania usług społecznych	384
2.4. Jednostki podstawowe sfery usług społecznych	387
Rozdział XXI. Handel międzynarodowy	390
1. Dlaczego kraje handluje?	391
2. Mechanizm rynku międzynarodowego	394
3. Mechanizm funkcjonowania handlu zagranicznego w krajach socjalistycznych	398
4. Podstawy rachunku efektywności handlu zagranicznego w gospodarce socjalistycznej	402
5. Handel zagraniczny a wzrost gospodarczy	406
Rozdział XXII. Polityka handlowa i międzynarodowa integracja gospodarcza	412
1. Polityka wolnego handlu i protekcjonizm	412

2. Międzynarodowe organizacje w dziedzinie stosunków handlowych: GATT i UNCTAD	416
3. Międzynarodowa integracja gospodarcza	420
3.1. Europejska Wspólnota Gospodarcza	421
3.2. Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej	425
Rozdział XXIII. Międzynarodowe stosunki finansowe	429
1. Płatności zagraniczne	429
2. Bilans płatniczy	432
3. Międzynarodowy system walutowy	436
4. Ewolucja powojennego systemu pieniądza międzynarodowego	440
5. System walutowy krajów socjalistycznych	445
Rozdział XXIV. Gospodarka światowa	448
1. Współzależności uzupełniające	448
2. Człony gospodarki światowej	451
3. Współzależności konkurencyjne	455
4. Procesy wyprzedzania i wyrównywania	457
5. Centrum i peryferie gospodarki światowej	462
6. Długofalowe cykle w gospodarce światowej	467
7. Konsekwencje narastania złożoności systemu światowego	469
Część trzecia. Rozwój systemów gospodarczych	473
Rozdział XXV. Ewolucja przedsiębiorstwa kapitalistycznego	473
1. Przedsiębiorstwo indywidualnego właściciela	473
2. Ograniczenia przedsiębiorstwa indywidualnego właściciela	478
3. Korporacyjna forma przedsiębiorstwa	480
4. Skutki dominacji wielkich korporacji	486
5. Korporacje transnarodowe	489
Rozdział XXVI. Etapy rozwoju systemu gospodarki kapitalistycznej	493
1. Kapitalizm przedmonopolistyczny (wolnokonkurencyjny)	493
2. Kapitalizm monopolistyczny	497
3. Kapitalizm państwowo-monopolistyczny	503
4. Prawidłowości rozwoju gospodarki kapitalistycznej w długim okresie	510
Rozdział XXVII. Ewolucja systemów funkcjonowania gospodarki socjalistycznej	513
1. Ewolucja ogólnych założeń systemowych	513
1.1. Uwagi wstępne	513
1.2. System nakazowo-rozdzielczy	514
1.3. System parametryczny	519
2. Ewolucja ważniejszych sfer systemu funkcjonowania gospodarki narodowej	525
2.1. Mechanizm kształtowania zatrudnienia i funduszu płac	525
2.1. Mechanizm funkcjonowania sfery inwestycji	527
2.3. Mechanizm funkcjonowania handlu zagranicznego	529
2.4. Ogólne tendencje w sferze cen	530
3. Uwagi końcowe	531